

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.
Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1 dinar.
Cena: za 1 mesec 4 Din, za 1/2 leta 12 Din, za 1/2 leta 24 Din;
za inozemstvo 6 Din (mesečno). — Inserati po dogovoru.

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske
tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-
ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Ostra beseda.

Slovensko ljudstvo se na eni plati zanima samo za gola dnevna vprašanja, preganjajoč sedaj tega, sedaj onega »—iča«, na drugi strani pa ga krščeni in nekrščeni judje gospodarsko v njegovi lastni domovini tako grozovito izmoghavajo, da ji ne moremo najti primere v kaki drugi deželi ali državi. Za primer naj navedemo zaenkrat samo Trboveljsko premogokopno družbo.

Ta družba je v letu 1924. napravila, odnosno jasno izkazala 38 milijonov 530.792 Din čistega dobička. In to ob zmanjšanjem številu delavstva, ob povečanju produkcije premoga in ob razmeroma zelo dragem premogu, ki je za celokupno družbo absolutno potreben artikel, industrije in prometnih sredstev se pa brez njega sploh misliti ne moremo. Poleg tega pa je družba investirala velikanske svote v nove obrate, ki bodo pomagali ogromne dobičke še povečati.

Delničarjem je družba izplačala po Din 30 na delnico, kar znaša 60%. Leta 1913. jim je bilo izplačanih po Din 25 na delnico, ali 50% na delnico. V letu 1924. so si gospodje torej povišali dobiček za 10%, cena premoga je ostala pri starem, delavstvu pa se mezde sistematično znižujejo.

Nagrada »navadnemu« upravne svetniku znaša Din 175.000, izvršujočemu pa Din 205.000 letno. Družba pa je »nacionalizirana«. To dejstvo je dokazala najlepše na ta način, da je nakazala »Jugoslovanski matiči« Din 3000 (beri in reci: tri tisoč dinarjev!) podpore v narodno-obrambne svrhe.

Da bi dognali neizrečno rudarsko bedo po revirjih te inozemsko-slovensko-judovske družbe, bi bilo potrebno poslati na lice mesta komisijo, ki bi imela posla za dogleden čas dovolj, predno bi mogla vsaj približno ugotoviti vse gorostasnosti, ki se gode z ubogimi ljudmi.

To je ena.

Druga pa je zanimivejša.

Po zakonu o pobijanju draginje pa je zaprt danes že marsikdo. In prav je, če je res odiral. Toda v času, ko zapirajo po Ljubljani, Celju, Mariboru itd. kmetske mlekarice, mesarje, male trgovce in obrtnike ali jih občutno kaznujejo in diskreditirajo, v tem času Trboveljska naravnost izzema na eni strani rudarje vsled prenizkih mezd, na drugi ljudstvo vsled previsokih cen premoga, na tretji pa državo kot konsumenta in vsled tega, ker ne plačuje dovolj visokih davkov. Koliko škode trpi zato naša industrija in celokupno narodno gospodarstvo, je težko ugotoviti točno. Vsi ogromni dobički pa grede v nenasitne malhe tujih judov. Samo da pride par slovenskih upravnih svetnikov na svoj »račun«.

In tretje je najlepše.

Politično časopisje vodi grozno kampanjo proti mesarjem, mlekaricam in drugim »pijavkam«. »Uradni list« pa je kar poln tistih stereotipnih »V imenu Njegovega Veličanstva kralja!« po zakonu o pobijanju draginje. Trboveljske največje pijavke in izkoriščevalke države in delovnega ljudstva pa naše politično časopisje pusti kar lepo pri miru. Kaj, ko bi mi mogli nazorno predočiti bedo našega rudarja in delovnega ljudstva ter mamonskega duha tistih, ki k gorostasnostim pri Trboveljski molče, dasi bi bili

dolžni, zastaviti vse svoje sile v to, da se ta grozanska eksploatacija slovenskega naroda po nenasitni buržuaziji po T. P. D. onemogoči.

Če bo slovenska javnost ostala spričo navedenih dejstev apatična, potem je ni več pomoči: Ne z biči, kar s škorpjioni naj bijejo po nas!

Krščanski socialisti bomo v tem oziru napraviti svojo skromno dolžnost. Upamo, da bodo to pot vrste delovnega ljudstva strnjene.

Politični pregled.

Pri nas.

Tekom zadnjega tedna smo dobili novo vlado. Sestavljena je iz radikalov in radičevcev. Kralj se je v ta namen pripeljal iz Bleda v Belgrad, kjer mu je Pašić takoj podal demisijo starega kabineta in obenem že tudi predložil sestavo nove. V tej novi vladi imajo radičevci štiri ministrstva in sicer: Pavle Radič ministristvo za agrarno reformo, dr. Šuperina ministristvo pošte, dr. Krajač ministristvo za trgovino in industrijo in dr. Nikić ministristvo za šume in rude. Vsa ostala ministristva imajo zasedena radikali. V soboto, dne 18. julija, je nova vlada prisegla in pričela s svojim poslovanjem. Takoj po prisegi nove vlade je bila seja ministrskega sveta. Na seji so podpisali ukaz, da se mora takoj izpustiti na svobodo vodstvo HSS.

Z radikalno - radičevsko vlado smo prišli korak naprej k pravemu narodnemu sporazumu med Srbi, Hrvati in Slovenci. Gotovo je, da vlada s Srbi in Hrvati ne more zastopati tudi slovenskega naroda in da bo vsled tega čimprej prišlo do nove krize, v kateri bo morala zmagati ideja sporazuma vseh treh narodov naše države.

Za nas je glavno, kakšno stališče bo nova vlada zavzela v socialnem vprašanju. Na drugem mestu poročamo, da je po nastopu vlade pisal ljubljanski »Narodni dnevnik« o načrtu radičevcev glede ukinitve nekaterih ministrstev, med njimi tudi socialno ministristvo. Če bo to poročilo resnica, potem dosedaj še nismo vendarle imeli vlade, ki bi si upala to tako potrebno ministristvo ukiniti. Težnja kapitalističnih krogov je že dolgo časa, da se delavstvu odvzame tudi ta njegova zaščitna institucija in da se delavstvo popolnoma prepusti svoji usodi. S tem svojim korakom bo vlada pokazala glavno svojo karto.

Dijaštvo in delavstvo.

(Referat Aleša Stanovnika na I. kongresu krščanskih socialistov v Ljubljani.)

V zgodovini človeštva lahko zaznamujemo nepretrgano in neprestano bojevanje, zlasti pa vedno ponavljajočo se borbo tlačanih proti tlačiteljem. Od raznih suženjskih vstaj in revolucij preko obupne kmetove borbe za svojo prst do polpreteklih strojnih puntov delavstva in pa do najnovejših poskusov definitivne osvoboditve delavnih stanov moramo vsakokrat beležiti le male uspehe velikih bojev. Vzrok razmeroma zelo majhnih uspehov delovnih in tlačanih je skoro ob vsakem času isti: neenotnost duha, nediscipliniranost v organizaciji, neorientiranost glede cilja borbe, nepojmovanje nujnosti žrtvo-

vanja malih osebnih interesov skupnim in iz tega izviraajoč egoizem in oportunitizem. Mi lahko ugotovimo, da je sicer marsikaj v tem bojevanju bilo prvotno pravo spoznanje, kaj hočejo bojevniki, da je tudi bilo sprva enotno hotenje, a da se je to hotenje in volja prav kmalu razbila in se izgubila zavest in spoznanje. Temu pa je nujno sledil poraz.

Stremljenje po svobodi in enakopravnosti je bilo od nekdanj silno. Izraza in duška je našlo to stremljenje v političnih revolucijah; francoska revolucija ob koncu 18. stoletja je tipična politična borba za enake pravice in dolžnosti. Ona je plod dolgotrajnega političnega tlačenja in izžemanja.

V isti dobi pa je bilo skoro po vsem svetu tudi močno socialno gibanje. To gibanje prvotno ni toliko izhajalo od izkoriščanih, delavcev, marveč od dobrodušnih in poštenih buržujev. Človeštvo se je v zadnjih stoletjih strašno razmnožilo. Istočasno s tem razmnoževanjem pa se je razvijala moderna tehnika. — Prehod od domače industrije k strojni industriji je spremenil celotno produkcijo. Delavec, ki je bil pri domači industriji duša produkcije in gospodar primitivnih strojev, je ostal v strojni industriji le suženj stroja, izbili so mu dušo, ostal je le mehanično živo bitje. Postal je predmet najstrašnejše špekulacije in brezobzirne eksploatacije. Kapitalist — podjetnik ni poznal človeka-delavca, on je gledal in stremel le za tem, da mu njegovi stroji — njegov kapital — donese čim največ vrednosti, ki jih bo na trgu prodal. Začelo se je brezmejno izkoriščevanje delavcev, delavk in otrok, tako da moremo reči, da je 19. stoletje zopet oživilo staro suženjstvo.

Temu neznosnemu stanju so skušali odpomoči na razne načine, od katerih so bili najznačilnejši takozvani strojni panti. Delavci so smatrali za vzrok svoje bede in nesreče stroje, zato so jih razbili in uničili. A to je bil slab lek, neučinkovit. Polagoma je delavstvo uvidelo, da to razcepeljno puntanje nič ne hasne, zato se je oprijelo svoje strokovne organizacije, ki naj odločilno posega tudi v politično življenje.

Zanimivo je, kako se je ravnalo izobraženstvo v vseh teh časih, ko je ročni proletarijat trpel in hiral pod neznosnim pritiskom kapitala. Dolgo je vse izobraženstvo izhajalo izključno iz »višjih« slojev, iz plemenitašev in šele v novejšem času tudi iz vrst meščanstva. Iz kmetskih in delavskih hiš pa šele v najnovejši eri, v dobi prodirajoče demokracije. Umevno, da tista inteligenca, ki ni poznala življenja in bede delavstva, ni nikdar aktivno posegla v borbo, nego je vedno bila proti delavstvu in v najboljšem slučaju je stala ob strani. Dijaštvo je v tisti dobi pač bilo tudi revolucijarno, a ne socialno-revolucijarno. Ono je z demonstracijami vprižarjalo male revolucije, ki pa se delavstva prav niso tikale. — In tudi drugače ni moglo biti! Nihče se namreč ne bojuje proti svojemu prepričanju in naziranju prav lahko. Prepričanje in naziranje tedanje inteligence in dijaštva pa je bilo antisocialno, zato, ker je bila vsa njih vzgoja aristokratska, protidelavska in antisocialna. Le redki poedinci so se povzpeli iz splošne gladine, a še tem so takoj vladajoči onemogočili vsako

uspešno delo za zboljšanje položaja delavskih stanov. Take posameznike je buržujska družba izobčila od vseh javnih funkcij in često še iz dežele izgnala. Vsled takih razmer je nastal med inteligenco in delavstvom velik prepad, in sicer prav povsod po vsem svetu ter tudi pri nas na Slovenskem.

Na Slovenskem do najnovejšega časa ni bilo izrazitega delavskega gibanja. Pri nas je bila cela dežela zasuznjena in so se vsi reveži uvrstili v razred kmetov. Ti so bili od imovitih tujcev in domačinov vsled svoje gospodarske in umske šibkosti do zadnje srage izrabljani in goljufani. V istem položaju so bili tudi prvi slovenski delavci. To stanje je motrečega opazovalca moralo mučiti, če je imel le še senco človeškega srca.

Prave borbe za osvoboditev pri nas dolgo ni bilo. Ko so drugod kmetje in delavci že daleč napredovali v svojih pravicah, je bilo v naši domovini še vse tiho in pri starem. Odločno je šele nastopil Krek, in sicer tako odločno in tako močno, da je vse, kar je bilo zamujenega, dohitel in nadomestil in v pokretu prekosil vse sosedo, ki so se že zdavnaj prej lotili delavskega in kmetskega gibanja. Krek je s svojim bistrim umom v momentu situacijo spoznal, razmere analiziral in stvoril sklep in načrt ter se temu načrtu popolnoma vdinjal z vsem svojim razumom in s celim svojim srcem, ki je bilo pri njem skoro vedno v premoči nad razumom in razmerami, okolnosmi in prevdarjanji. V tej dobi je Krek začutil, da je za prerjenje družbe potrebna enotna fronta vseh dobromislečih ljudi tako delavcev in kmetov kakor tudi izobražencev. Lotil se je tedaj sledeč klicu svojega razuma in srca pridobivanja teh ljudi za svoj načrt. Kot človek pravega spoznanja je začel pri mladih in pri prožnih. Istočasno je zrevolucioniral delavce in študente. Vedel je, da pokret rabi gibčnih ljudi. Te je upal najti predvsem v delavcih in študentih. Kajti kakor so nekdanj študentje vprižarjali male revolucije, tako naj bodo tudi danes za krščansko demokracijo neustrašeni revolucionarji. Da pa bodo mogli dijaki to postati, je treba, da so prežeti z dobrim in da žive vzporedno z delavci.

Krek je napovedal boj vsem ljudskim izkoriščevalcem in vsem izobraženim brezbriznežem. Do tega časa se namreč slovenska inteligenca ni prav nič zanimala za svet okoli sebe. Sama je bila vzgojena v brezdelju in v nekkih dozdevnih višinah nad preprostim ljudstvom. Zato ji je bilo nemogoče razumeti rastočo zavest delavnih ljudi in njih stremljenje za enakopravnostjo. Demokracija je bila inteligenci tuj pojem. Intelligenti niso čutili, da se z razvijajočo demokracijo širi izobrazba in da v demokracijo urejeni družbi ni več mesta demoralizirancem. Da bi premestil prepad, ki je globoko zijal na eni strani med preprostim zdravim ljudstvom in na drugi strani med brezbrizno inteligenco, je Krek začel oboje organizirati in pripravljati k zblizanju in vzajemnosti. Povsod je hotel, da se delavci in študentje medseboj spoznavajo in drug drugemu pomagajo. Kjerkoli so bila dijaška društva, povsod so bila tudi delavska in člani obeh so se skupno shajali, si o življenjskih prilikah izmenjavali misli, skupno razglabljali sodobno stremljenje vseh, ki so ohranili v sebi zdravo jedro poštenosti in pravičnosti in se

skupno navduševali za lepšo bodočnost. V Krekovi dobi, to je v najlepši dobi slovenske zgodovine, je bilo življenje bogato na idealistih, in sicer med vsemi sloji. Vse se je probujalo in oživelo, vse hotelo naprej in naprej, nihče ni hotel zaostati, marveč vsak je hotel dodati svoj kamenček k mogočni slovenski krščanski demokratični stavbi. Ze se je začelo čutiti, kako tudi med mladim dijaštvom vre, kako se veča število idealistov zlasti med to mladino in že je bilo opažati, kako gineva in hira masa one inteligence, ki je stala ob strani. Vrste neustrašenih demokratičnih klicarjev so se čedalje bolj množile. Kmet in delavec sta roko v roki s svojim prijateljem inteligentom enakega duha pridobivala na terenu in zavzela odločilne postojanke v javnem življenju. Prelom s preteklostjo je postal popoln, vse je kipelo v nov tok, v obnovo pravega krščanskega demokratizma.

(Dalje prih.)

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Šiviljam bivše odečne radionice v Ljubljani. Mislim, da je nepotrebno podrobno razlagati zgodovino bivše vojaške šivalnice, pri kateri je bilo zaposlenih, oziroma je prejemale delo na dom okroglo 200 šivilj iz Ljubljane in okolice. Znano je, da predzadnji upravnik neki g. Turk ni ravno lepo ravnal s šiviljami, ker ni pravilno razdelil dela med one šivilje, katerim je bilo zagotovljeno stalno delo. Pripomniti moram tudi to, da so potniki in prodajalci šivalnih strojev imeli od uprave pismeno zagotovilo, da bodo šivilje stalno dobivale delo in so na ta način lažje razpečavali stroje po plačevanju na obroke. Vse šivilje pa so morale položiti kavejjo od 150 do 200 Din. G. Turka je vzela noč in z njim je šla tudi kavejja in vse obljube o stalnem delu. Kmalu nato pa je bila ukinjena tudi delavnica pod pretezo, da ni dela. Sedaj pa so nastopile posledice za nekatere šivilje, celo usodne. Tvrde so začele tirjati za neplačane stroje. Uboga šivilja, ki je plačala že 7—8 tisoč kron in več, bo izgubila stroj, ker ne more dalje plačevati. Med šiviljami je nastala pravcata nevolja nad tako prevaro od strani uprave. Za šivilje se je zavzela Strokovna zveza tovarniškega delavstva. Preučila je njihov položaj ter naprosila g. poslance Smodeja, da skuša in pritiska v Beogradu, da zo-

pet pride vojaško delo v Ljubljano, ali pa, da država povrne škodo, ki so jo pri tem trpele šivilje. G. poslanec je interveniral pri ministru vojne; le ta mu je obljubil, da bo ukrenil vse potrebno. Samo treba je bilo takrat še vprašati referenta, če ima zato kaj denarja. Pred dobrim tednom pa je prejel g. poslanec pismen odgovor vojnega ministra, ki pravi: »Delavnica na Fužinah se je morala na zahtevo Združenih papirnic v Vevčah umakniti. Drugega za to primernega prostora pa v ljubljanski okolici ni bilo dobiti. Vojni upravi pa manjka kredita za zidavo delavnice v Ljubljani. Z oddajo dela na dom pravi, se ni obneslo. Mi se g. poslancu prav lepo zahvaljujemo za njegov trud. Prosimo ga pa še, da na vsak način zahteva od vojne uprave in sicer: 1. da ona povrne škodo, ki so jo šivilje trpele pri strojih; 2. da izplača šiviljam položeno kavejjo in 3. da trdkam da garancijo za še neizplačane stroje, da ne bodo šivilje izgubile strojev, ki so jih že polovico in še več izplačale. Na vsak način pa naj ob priliki skuša g. poslanec delati na to, da se iz Zagreba delo dobi v Ljubljano.

Kleparji in inštalaterji. Redni mesečni članski sestanek se vrši v nedeljo, 26. t. m. ob 9. uri v običajnih prostorih. Ker bomo na sestanku obravnavali važne stvari, naj nihče ne manjka.

Strokovna zveza rudarjev.

Zabukovca pri Celju. Neki prijatelj nam piše: Gotovo so vam znane slabe razmere rudarjev zabukovškega premogovnika, ki se že dolgo bore za svoj obstoj in pravice. Gotovo pa bi lažje prenašali svoje trpljenje, če bi še poleg tega ne trpeli preganjanja radi svojega prepričanja (namreč člani Strokovne zveze) največ od strani onih uradnikov, ki se prištevajo tkzv. nacionalistom (kakor da bi drugi ne bili narodnjaki). Bil sem svojčas uslužben pri nekem rudniku, toda procentuelno ni prišlo na rudarje toliko uradnikov kot tukaj. Ali je mogoče gotovo število uradnikov tukaj radi kakih posebnih nalog, da agitirajo za Žerjavovo samostojno kapitalistično »Unijo« ali demokratsko stranko med rudarji, tega ne vem? Nimam osebno nič proti, če je preveliko število uradnikov tukaj nastavljenih, samo pošteni naj bodo in naj postopajo z rudarji kot ljudje z ljudmi, kar pa ni tukaj. Natančneje sem vam opisal razmere in preganjanje na posebni poli. Nekateri od omenjenih spadajo vse kam drugam kakor med rudarje. Izročite vse Jugoslovanski strokovni zvezi, katera naj po potrebi, ako preganjanje

ne neha, podvzame potrebne korake. Zadevo starega železa prihranite za slučaj, če se gotovi mož ne poboljša. Ker se tukaj večkrat mudim, hočem razmere zasledovati in vam večkrat na željo kaj poročati. Živeli! (Op. ur. Vašega poročila smo zelo veseli, le večkrat se oglasite. Zadevo smo izročili J. S. Z., ki je o položaju zelo dobro informirana. Vaš material ji bo dobro služil pri zaščiti rudarjev.)

Viničarji.

Strokovna zveza viničarjev, skupina Svetinje, je imela v nedeljo dne 12. julija 1925 zborovanje proti 2% davku na zaslužek ročnih delavcev. Izdelali smo resolucijo, katero smo odposlali Jug. klubu, da jo odda finančnemu ministru. Obenem smo odposlali udanostno zaupnico Jug. klubu, posebno pa našemu delavskemu poslancu dr. Gosarju za njegovo poštvalno delo za odpravo tega davka. Pozivamo tudi druge skupine, da odpošljejo enake resolucije, da podpremo s tem naše poslance pri njih delu. Videti morajo dr. Pivko in drugi kapitalistični zagovorniki, da je viničar organiziran, izobražen in vztraja odločno v boju za svoje pravice v armadi krščanskih socialistov. (Op. ur. Vsled obširnosti resolucije in pomanjkanja prostora nam je ni bilo mogoče priobčiti, čeprav je važna in zanimiva.)

Društvo diplomiranih babic.

O starostnem zavarovanju smo že nekaj malega spregovorili. Za danes naj omenimo samo to, da ni težjega in bolj odgovornega stanu, kakor je babiški stan. Položaj za nas postaja od dne do dne bolj obupnejši. Država, kakor se vidi, se za nas prav malo briga in če se ne bomo same brige, bomo morale na stare dni berait, če nočemo v pomanjkanju umreti. Potreba je, da se same zavarujemo glede starostne preskrbe in to čimprej. Ustanoviti bomo morale fond, v katerega bi mogla vsaka babica prispevati mesečno ali letno neko vsoto, katero se bo določilo pozneje s pravilnikom, ki ga bo izdalo društvo. Dotični fond se bo upravljal pri centrali. Denar, ki smo ga sprejeli za odposlane okrožnice, smo že določile, da se porabi v gori navedene svrhe. Prepričane smo, da je marsikatera izmed vas že danes tako izmučena, da si želi vsled starosti ali boleznih pokoja, pa ne more, ker se ni ma s čem preživeti. In glejte, kakor hitro bomo pa imele upeljano starostno zavarovanje, se nam tega ne bo potreba bati. Več v eni prihodnjih števil.

Društvo slovenskih organistov.

Društvo organistov je ravnokar razposlalo vsem članom vprašalne pole, da naj se vsi organisti javijo, če so zavarovani pri Pokojninskem zavodu, kdo plačuje premije itd. Eden se je izjavil takole: »Prvo bodi uravnanje dohodkov in potem šele zavarovanje, ker bi sicer premija požrla mesečno vse tiste bore dinarčke, ki jih večina organistov prejema, odnosno bi se moglo pripetiti celo, da se znajde radi tega enega lepega dne na cesti.« Menda dotični ne ve za tozadevne točke glede zavarovalnine, kako in kaj, mu odgovarjamo in povemo sledeče: da mora biti vsak zavarovan in da tozadevne premije mora plačevati tudi njegov delodajalec, in sicer 2 dela delodajalec, 1 del pa sam (bodisi cerkveno predstojništvo, občinska uprava, etc.). Priporočamo obenem, da pridno čitate in zasledujete list »Pravica«, ki prinaša tozadevne članke društva organistov, ter nas s tem počuje v enem in drugem, o delu društva, o uspehih organizacije itd. — Za društvo organistov Celje: Karel Bervar, l. r., t. č. predsednik Društva organistov.

Zavarovanje. Ker se je veliko službodajalcev branilo prijaviti organiste v zavarovanje pri Pokojninskem uradu za privatne nameščence, sklicujoč se na to, da cerkve nimajo dohodkov in sredstev za plačevanje mesečnih prispevkov, je Pokojninski zavod sklical za dan 26. marca t. l. v Ljubljani anketo v svrhu posvetovanja, da bo plačevanje teh prispevkov redno. Povabljeni so bili: zastopnika knez. škof. ordinariata mariborskega in ljubljanskega, Franc Klančnik kot zastopnik društva organistov, Franc Jarh kot delegat izvoljen od nameščencev in zastopnik društva organistov za ljubljansko škofijo. Udeležili so se poleg odbora pokojninskega zavoda te ankete gg. Franc Klančnik, Franc Jarh in g. Zdešar. Mariborski kakor tudi ljubljanski ordinariat ni poslal nobenega zastopnika. Zborovalci so si osvojili mnenje, da je za to merodajen zakon z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50, § 36 o ureditvi zunanjih pravnih razmer katoliške cerkve, odnosno deželni zakoni o cerkveni konkurenci, in sicer za bivšo Štajersko zakon z dne 28. aprila 1864, dež. zak. št. 7 in iz leta 1866, dež. zak. št. 12 z dne 20. marca 1890, in za bivšo Koroško zakon z dne 28. maja 1863, dež. zak. št. 6 iz leta 1864, in z dne 20. julija 1863, dež. zak. št. 16. Po § 57 drž. zak. z dne 1874 veljajo še nadalje omenjeni zakoni, a ne da bo to kaj vplivalo na splošne odredbe te-

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!

A. Marby:

Hanka.

Lužiško-srbska povest.

»Tako? Mar mi hočeš to zabraniti?« ga je Hanka rezko zavrnila. Matevžev pogled in besede so jo užalile, zato je na kratko odklonila, ko jo je pozneje pozval, naj sede na voz.

Tako sta bila sedaj že več kakor dve uri medpotoma, in vendar se ni pokazala nobena sled utrujenosti v krepki hoji in prožnem držanju mladega dekleta, vkljub Matevževi opombi o nesposobnem, dolgem krilu. Kako je mogla Kruševčanka nositi kaj takega? Kjer bi se Hanka tako pokazala, bi se ji smejali ali jo sprejeli z roganjem in sramotnjem. Kruševski fantje in dekleta so se trdno držali pcedovane noše svojih prednikov in niso trpeli nobenih novotarnikov v svoji sredi. Ali je Hanka to pozabila? Ali naj jo na to spomni, posvari zaradi ljubega miru? Kaj pa, če bi njegovo dobro namero krivo tolmačila in bi ga nevoljno zavrnila? Ali naj se tej nevarnosti izpostavlja? Ne! Ošabnica naj gleda sama, kako se ji bo godilo. Brhko, postavno dekle je, to ji je zavist morala pustiti — toda ta preklicana nemška noša! In las si ni zakrivala! Svobodno so se poigravali v lahmem vetriču!

Svoj s cvetlicami okrašen črni slamniki, ki ga je Hanka med potjo nosila, je bila ob pričetku pešhoje vzela z glave, čez svoje svetle lase pa lahko pripela pisan volnen robec. Nežno, v jutranjem zraku zardelo lice je sijalo v mladostni sve-

žosti; toda v finih potezah tega obraza bi zastoj iskali izraz kakega veselega pričakovanja, četudi se je po petletni odsotnosti vračala v svojo rodno hišo. Ob tesnostisnjenih rdečih ustnicah se je vila trpka poteza, bleščeče, globokosinje oči so temno gledale predse; kakor pod silo težkih misli se je priklanjala svetla glava počasi vedno nižje. Tako motno in sivo, kakor je ležala debela, neprodurna megla nad naravo, je lebdela siv zastor nad Hankinimi bodočimi in ravnokar prošlimi dnevi. Globoko gorje je krčevito stiskalo njene prsi, če se je ozrla nazaj na zadnje dni.

Martina ni več videla od onega večera, ko sta se tako v jezi ločila. Eden in drugi je mislil o sebi, da je hujše razžaljen in zato ne more storiti prvega koraka, prvi ponuditi roke v spravo. Z žilavo upornostjo, ki je lastna temu rodu,* sta odbijala vsako uslužno posredovanje drugih oseb in rastoča pikrost se je zajedala — čim dalje tem hujše — obema v sree. Zadnje rahlo šepetajočo cvetko upanja je pa pokopala uboga Hanka v svojem srcu, ko so ji malo dni pred njenim odhodom prinesli marljivi jeziki na uho, kako je bil Martin Novka na vojaškem plesu, prirejenem na čast cesarjevega rojstnega dne in na katerega Hanka ni hotela priti, izmed vseh najveselejši, kako je predvsem zopet in zopet plesal z rjavo Kristino, ji dvoril in jo častil in pozneje samo spremil domov. Hanka je z neizpodbitno gotovostjo čutila, da je vse, vse končano, njena triletna zaroka z Martinom ničeva in neveljavna za vedno. Vendar pa ni nihče opazil, kako je pri tem trpela. Hišna gospoda, kateri je povedala o razdoru, jo

je smatrala za mrzlo in ravnodušno. »Hanka pač Novke ni nikdar od srca rada imela,« je mislila gospa. Ločitev od gospe in otrok je deklica morda celo hujše občutila nego domači. Ko je prišla ura slovesa, je bilo vsem grenko v duši, vroče solze so tekle tu in tam.

»Ako ti ne bo doma ugajalo, vrni se mirno zopet; naša hiša ti bo odprta vsak čas.« To tolažilno zagotovilo dobre žene, ki se skozi pet let ni nikdar pokazala kot ponosna, stroga gospodarica, ampak vedno kot milo svareča, materinski prijateljica, je slednjič olajšalo deklici odhod. Trdno je bila prepričana, da se povrne mogoče že ne v predolgem času, zakaj Hanka se klicu, ki jo je zval domov, ni odzvala niti z najmanjšim veseljem, ampak samo, da izpolni resno zapoved dolžnosti.

In sedaj se je vlegala z vsakim korakom, ki jo je približeval domovini, tisočera nedoločna bojazen na njeno dušo in jo stiskala. Kar je mimgrede veselo zaplalo v njej, ko je zagledala Matevža, prvi obraz iz domače vasi, je kmalu zamrlo zaradi njegovega odurnega in rezkega obnašanja. Morda je izrazil splošno razpoloženje, ki vlada proti njej v vasi? Ali ji še vedno zamerijo, da je stopila v službo pri mestni gospodi, kar se je pri globoko vkoreninjeni odpornosti proti nemštvu zgodilo le zelo redko? Ali jo bodo zaraditega sprejeli z nezaupanjem? Prav dobro je zapazila sovražne poglede, s katerimi je Matevž motril njeno obleko... Morda se bodo spotikali ob njej ravnotako v celi vasi, tudi oče in mati? Morda bo na koncu celo prisiljena... ne nikdar! Martinovo porogljivo prerokovanje se čisto gotovo ne sme izpolniti, prej...

* Ne pozabimo, da povest piše Nemka.

(Dalje.)

ga drž. zakona. Po zgoraj omenjenih zakonih je dolžnost občine oziroma konkurenčnih odborov, da preskrbijo zadostno plačo nastavljenemu. Tako je n. pr. upravno sodišče na Dunaju že večkrat razsodilo, da se cerkvena občina po § 36 lahko prisili, da krije stroške službe božje na koru. (Glej Kairhoferjev komentar za politično upravno službo.) Ako pa je občina obvezna skrbeti za vzdrževanje organista, je jasno, da je tudi obvezna za plačevanje prispevkov za nameščena, ako cerkev sama res nima dohodkov. Pokojninski zavod je o tem obvestil knz. škof. ordinariat v Mariboru s prošnjo, da naj isti vse župnijske predstojnike o tem obvesti, posebno še, da se o tem poučijo na dekanijskih konferencah. Knez. škof. ordinariat je z dopisom z dne 18. aprila t. l. odgovoril Pokojninskemu zavodu, da je tej prošnji ugodil v celem obsegu. Tako upamo, da bo sedaj ta zadeva v redu. O tem pa so obveščeni tudi vsi srezki poglavarji z nalogo, da naj zaostale prejemke takoj iztirjajo v smislu zgoraj citiranih zakonov. Tudi naj srezki poglavarji vse tiste, ki bi se branili prijaviti svoje uslužbenec, kaznujejo. Seveda je kaznjivo tudi to, da bi se vsled tega organistu odpovedala služba ali, da bi se ga nagovarjalo, da bi napovedal manjše dohodka, kakor jih ima v resnici. Upamo, da bodo sedaj vsaj tisti, kateri berejo »Pravico«, o tem poučeni.

Prometna zveza.

Popravek. V zadnji »Pravici« priobčeni moj članek je bil uvodoma pokvarjen in bi se moral pravilno glasiti: Prijateljski odgovor »Organiziranemu železničarju«. »Vodstvo združenih organizacij« na prvi članek Petra Mraka, objavljen v »Pravici« dne 3. junija 1925, ni mislilo dati odgovor (tudi sedaj ga ni dalo), ker je dotični članek popolnoma neutemeljen ter brez prave podlage (podčrtal podpisani). Vprašamo imenovanega, naj nam pove le en odstavek iz našega članka »Krščansko-socialno orientiran železničarjem«, ki bi pomenil najmanjši napad na te železničarje? — Tako odgovarja vodstvo združenih žel. org. v 13. številki »Organiziranega železničarja« na moj prvi članek itd., kakor priobčeno dne 16. julija t. l. v 29. številki »Pravice«.

— Peter Mrak.

Okrožnica št. 122-VI. Upravni odbor bolniškega fonda je sklenil na podlagi § 56. Privremenega pravilnika boln. fonda v seji dne 15. januarja 1925, da veljajo v pogledu zobozdravljenja in nadomestovanja zob pri članih in svojih boln. fonda nastopne določbe: 1. Za zdravljenje in plombiranje zob izda pristojni žel. zdravnik mnenje na posebni tiskovini, katero pošlje upravičenec svojega službenega mesta na Centralno ambulanto, kjer določi šef sanitetnega odseka dr. Tičar kot upravnik Centralne ambulante vrstni red pacientov in potrdi upravičenost predmetne datjave. V zelo nujnih slučajih zobnega obolenja sme član bolniškega fonda in upravičeni rodbinski član brez te nakaznice, toda le vsled odredbe pristojnega žel. zdravnika v enkratno ordinacijo k pogodbenemu zobnemu zdravniku bolniškega fonda, mora pa to odobriti Upravnik Centralne ambulante. 2. Zdravljenje in popravila zob se v smislu okrožnice št. 150-VI od 3. nov. 1924 vrše v Centralni ambulanti v torek od 14—17, v sredo, četrtek, petek od 8—12 in pridejo upravičenci po vrsti, v kateri dosepejo v čakalnico k zobnemu zdravniku. Glede zdravljenja in popravilja zob izven Centralne ambulante slede navodila, čim odobri Centralna uprava humanitarnih fondov v Belgradu tozadevne pogodbe. 3. Člani in svoji imajo pravico do teh brezplačnih datjav: a) zdravljenje korenike ali zoba, b) zdravljenje zobnega mesa in drugih boleznih v ustih, c) čiščenje zob, d) umoritev živca ali izvadenje pulpe,

e) plombiranje zob s srebrnimi ali bakrenimi amalgami, sinteticom, silicat-cementom. 4. Zobe izrujejo brezplačno pristojni žel. zdravniki in le izjemoma zobni zdravnik, ako žel. zdravnik to utemelji in Upravnik Centralne ambulante to dovoli. Ako gre upravičenec brez nakaznice izruvat zob k zobnemu zdravniku, mora sam plačati zobnemu zdravniku za izruvanje z vbrizganjem 20 Din. 5. Član ima pravico do brezplačnih plomb za sebe šele, ako je 1 leto član boln. fonda in za družino po dveh letih članstva. Zdravljenje hudo bolečih zob pristojna upravičenca že preje, ako prizna upravnik Centralne ambulante. 6. Za umetno zobovje je treba napraviti posebno vlogo na oblastno upravo hum. fondov. 7. Članom boln. fonda se dovolijo umetni zobje samo na kaučukovi plošči šele po triletnem članstvu, in sicer: a) ako dokazno trpi prebava in b) ako mu manjka več kot 14 zob in se od uporabnih ne stika 6 gornjih s 6 spodnjimi, med katerimi morata biti vsaj dva praemolara, c) ako zahteva služba razločno izgovarjavo in ovira le to troje skupaj stoječih pa manjkajočih zob zgoraj ali spodaj v sprednjih ustih, d) ako manjka pod istimi razmerami zgoraj dvoje in nasproti zdolaj dvoje sprednjih zob. 8. Družinskim članom dovoljuje na posebno prošnjo nadomestovanje zob upravni odbor pod pogoji točke 9 a) in b) in to po petletnem članstvu. Polovico spodaj navedenih cen plača družinski član zobnemu zdravniku naprej sam. Cene so sledeč: a) plošča za protezo od kaučuka do 5 zob Din 40, b) v protezi od kaučuka do 5 zob, za vsak umeten zob Din 20, c) plošča za protezo od kaučuka preko 5 zob Din 50, č) v protezi od kaučuka preko 5 zob, za vsak umeten zob Din 15, d) vsaka nezlata zapon Din 10, e) za popravilo vsake proteze iz kaučuka Din 30 f) Rauhe sesalec Din 50. 9. Mlečni zobje se popravljajo samo izjemoma družinskim članom pri bolečinah po odobrenju Upravnika Centralne ambulante. 10. Za nastopna dela plačajo upravičenci zobnemu zdravniku sami po sledečem tarifu: a) zlata plomba Din 100, b) zlata krona spredaj Din 300, c) zlata krona na košnjakih Din 400, č) nezlat zob na vijak (Logan krona) Din 150, d) zlat zob na vijak brez obročka Din 300, e) Richmond krona Din 400, f) vsak člen zlatega mostička Din 450, g) nezlat mostiček z pozlačenim Randolf kronami vsak člen Din 250. 11. Tudi za taka dela je treba nakaznice pristojnega žel. zdravnika in nima tak član nikakih prednosti. Ta sklep oblastnega upravnega odbora velja od dne razglasitve.

Delavska zveza.

Trbovlje. V nedeljo, dne 19. julija t. m. se je vršil ob 9. dopoldne dobro obiskan javen shod, na katerem je poročal dr. A. Gosar. Tov. Križnik je shod otvoril ter podal besedo dr. Gosarju, kateri je k prvi točki orisal današnji politični položaj v državi in najnovejšo orijentacijo hrvatske seljačke stranke. Druga važna točka dnevnega reda je bila davek na ročne delavce. Poročal je o vložtvu interpelacije za ukinitve davka in o njeni nadaljni razpravi v narodni skupščini. Najzanimivejše, kar se mora zaznamovati, je, da so vse socialistične organizacije zadnje dni infamno forsirale v javnost v svojih časopisih, da so klerikalci za nič in da so krivi, da je bil sprejet davek. Samostojni demokrati so pa menda po njihovem čisto nedolžni, ker so sedeli na vladi in za davek v dvanajstih glasovali. So pa naši socialisti bližje liberalnim kapitalistom, kakor pa delavstvu. Sklepamo lahko, da socijalnim demokratom ni mar, če delavstvo trpi, oni nočejo, da bi delavstvu kdo drugi pomagal, a najmanj, da bi si to pravico prilastili klerikalci. Vsak poštenjak pa bo dejal, koder se gre za celokupno delavstvo Slovenije, da je tudi dolžnost socialistov, da stvar podpro,

ker tu se ne gre samo za socialiste ali klerikalce, temveč za vse delavstvo. V takem slučaju pa mora na branik za delavske pravice vsakdo, kdor hoče, da se ga tudi priznava za socialista. Delavska zveza delo in odločen nastop dr. Gosarja za delavske pravice popolnoma odobrava ter ga prosi, naj tudi v bodoče neustrašeno brani delavstvo kakor doslej.

Rozman Peter.

Boj materializmu!

Ako premostrimo današnji položaj našega delavstva, se moramo nehote vprašati, zakaj si delavstvo vendar samo ne pomaga. Pri podobnem razmotrivanju bomo našli mnogo vzrokov z raznimi opravičenimi imeni. A največji vzrok se pa ne opazi tako hitro. Imenuje se nezavednost ali brezbriznost itd. Pod pravim imenom se ga pa premalo kdaj imenuje in to je pravi materializem delavstva samega.

Pojdimo med delavce, katerekoli stroke, pa vprašajmo, kako je njihovo mnenje o organizaciji. Odgovor bo vedno, da zastoj plačujejo članarino, da še niso nič dobili podpore od organizacije. Drugi pravijo isto, toda so rajši izstopili, ker jim organizacija ni nič nesla. Vprašajmo tega ali onega, zakaj ni prišel na občni zbor, shod ali sestanek, odgovarja, da zopet za to nič ne dobi. Enako je pri volitvah. Če bi dobil vsaj malo južino, niti eden ne bi izostal. Tako je mnenje danes našega delavstva z redkimi izjemami široko naše domovine. To velja in v to veruje, kar hipoma lahko prime z zobmi ali rokami. Kdor več da, tisti velja. Organizacija bi naj bila po tem načelu kot nekako velebančno podjetje, katera bi vračala za par dinarjev plačane članarine kar cele zavoje stodinarskih bankovcev. Zboljšanja in rešitve iz sedanjega družabnega reda ne vidijo. To je materialistično načelo organiziranega kakor neorganiziranega delavstva, katero ga neizmerno pogublja in ponižuje njega samega. To ni borba za pravico in svobodo, ampak borba materializma malih proti materializmu velikih.

S tem načinom se ne more vprašanje družabnega reda nikoli pravično rešiti in zadovoljiti vseh slojev. Mi krščanski socialisti moramo popolnoma iztrebiti materializem iz nas samih, da se kot vredni borci krščanskih socialistov postavimo daleč proč od teh materialističnih nazorov. Povdarjajmo povsodi, da je vsak človek podoba božja z neumrjočo dušo in da smo vsi zemljani enaki ter smo kot taki vsi dolžni delati v blagor drug drugemu. Da se pa ta naša prepričanja in trditve udejavijo, jih moramo združiti v močno organizacijo, katera naj nam služi kot sredstvo v dosego naših načel. Tovariši! To načelo je idejno. Uveljaviti ga moramo najprej med nami samimi in z nami vred bo uveljavljen v javnosti. Ko bo to izvršeno, bomo lažje govorili o zmagi pravice nad krivico. Za nas naj velja idejni boj proti materializmu. Najprvo z materializmom proč iz nas samih, potem zahtevajmo od drugih.

Tedenske vesti.

Tako pa ne! »Narodni dnevnik« z dne 16. julija poroča o zmanjšanju ministrstev za časa nove vlade, in sicer najprej od 18 na 15, pozneje pa na 12. To je čisto pravilno in tudi čas je že, da se število ministrstev, ki porabijo velikanske svote denarja za svoje poslovanje, enkrat vendarle zniža. Nikakor se pa ne moremo strinjati in proti temu že vnaprej najodločnejše protestiramo, da bi se, kakor poroča »Nar. dnevnik«, socialno ministrstvo preneslo na notranje ali pa na ministrstvo za narodno zdravje. Socialno vprašanje je v naši državi tako pereče, da bo ministrstvo z njim imelo dovolj posla, samo lotiti se ga je potreba in socialno zakonodajo enkrat docela izpeljati. Vsled tega naj se raj-

ši ministrstvo za narodno zdravje dodeli ministrstvu za socialno politiko, kakor pa obratno, vsaj je oboje zadeva socialnega vprašanja. Delavstvo se prav dobro zaveda, kaj tiči za ukinitvijo socialnega ministrstva, zato bo pa tudi vse sile napelo, da se ta stara želja kapitalistov prepreči. Življenski interes delavnih slojev je, da socialno ministrstvo začne vršiti enkrat svojo pravo nalogo in s svojim poslovanjem pripomore delavstvu do svojih pravic, ne pa da se ga ukine in socialno vprašanje vrže v staro šaro.

Na naslov pošte uprave v Ljubljani. Večkrat prejmemo od naročnikov lista »Pravice«, da jako neredno dobivajo list po pošti. Zgodi se često, da naročnik po več številkih zaporedoma ne prejme. Naj navedemo en slučaj: Naročnik »Pravice« po imenu Groznik Matevž pri Sv. Lovrencu na Pohorju ni prejel dveh zaporednih številkih. Ne vemo, kje tiči vzrok, da imenovani ni prejel poslanega lista. Vemo samo to, da je uprava izročila list poštni upravi, omenjenemu v dostavo. Vsekakor je treba, da se tudi v tem oziru napravi enkrat za vselej red, sicer bomo prišli v dvom glede zaupanja pošljatev po pošti.

Samoumor v Ljubljani. Z lizolom se je zasturpila 23 letna Terezija Gajšekova, uslužbenka v kavarni Emona. Zvečer je še stregla v kavarni kot običajno, zjutraj ob 4 pa so jo dobili v njeni sobi onesveščeno. Prepeljali so jo takoj v bolnico, a je v četrh ure izdihnila v strahovitih mukah.

Težka nesreča v rudniku. V premogokopu v Št. Rupertu sta se težko poškodovala Ivan Lokošek in Tomaž Gradišnik iz Št. Ruperta nad Laškem. V premogokopu sta rabila in zažgala mino. Ker mina četrh ure ni eksplodirala, sta prišla gledat, kaj je. V tem hipu pa je mina eksplodirala in oba rudarja težko ranila na glavi. Prepeljali so ju v ljubljansko bolnico.

Roparski napad. V vas Hruševce pri Straži so vdrl v hišo Franceta Vinterja trije maskirani roparji. Ker niso mogli roparji vdreti v sobo skozi glavna vrata, so razbili šipe in prilezli skozi okna v sobo, kjer so spale služkinje. Vprašali so po gospodarju in pretili z revolverji, če bi služkinje poskušale klicati na pomoč. Roparje šip je prebudilo celo družino. Gospodar je z lov. puško v roki kričal, kdo je. Pri ponovnem klicu Vinterja zunaj hiše so roparji bliskovito poskakali skozi okna in drveli proti vasi Selo.

Požar. V Vel. Stari vasi pri Grosupljem je 16. t. m. popoldne vsled strele nastal požar pri »Starcu« in mlademu posestniku J. Skubicu uničil hišo, gospodarsko poslopje, stroje, vozove, obleko in več denarja.

Orožnik ustrelil vojaka. Iz Drenice v Južni Srbiji se je vrnil v Novi Sad iz dopusta vojak Salil Obozović. Na poti se mu je pridružil neki orožnik, kateremu je omenil, da gre iz dopusta. Orožnik ga je vprašal, če ima kaj cekinov pri sebi. Vojak mu je pritrdil. Ko sta prišla na samotno mesto, je orožnik zahteval od vojaka z revolverjem v roki, da mu izroči cekine. Vojak je začel bežati, nakar je orožnik sprožil in krogla je zadela vojaka v trebuh. Orožnik je nato zbežal, ne da bi vojaka oropal. Vojaka so našli zjutraj umirajočega, vendar je še mogel izpovedati svoj doživljaj. Orožniku so na sledi.

Smrtna obsodba. Pred zagrebškim divizijskim sodiščem je bil orožnik Stamenković obsojen na smrt, orožnik Radovičević pa na 20 let težke ječe. Obsojena orožnika sta lani v vasi Hrženik pri Jaski v pijanosti brez razloga ustrelila vaškega starešino Štefana Krvariča in orožniškega desetnika Jeleniča.

Samoumor srednješolke. V Belgradu se je obesila 16 letna sedmošolka Kleopatra Hristić, hči nadzornika v justičnem ministrstvu v Belgradu. Koncem šolskega leta je padla v matematiki, kar vsled svojega ponosa ni mogla prenesti.

! Član, ki hoče kupiti ceno in dobro oblačilno blago, naj si ogleda zalogo !
v Konzumu, Kongresni trg 2

Justifikacija dveh Rusov. Pri železniški postaji Vranjska Banja v Srbiji so pretekli teden ustrelili dva ruska begunca in sicer poročnika Koroljeva in kuharja Nazarenka, ki sta bila nameščena v vojaški bolnici v Vranji. V mesecu aprilu sta obsojenca v viharni noči udrila v hišo nekoga kmeta in na zverinski način umorila kmeta in njegovo ženo, nato pa popolnoma oplenila stanovanje.

Vino — brez alkohola.

Kolikor je našim čitateljem, ki so tudi naročniki »Preroda«, znano, propagira protialkoholna zveza »Sveta vojska« v Ljubljani jako umesten način, kako ohraniti sadjevec ali vino po več let v sodih brez alkohola.

Ker bo to vprašanje naše čitatelje, posebno viničarje zelo zanimalo, hočemo o tem spregovoriti par besed.

Vsak pokretaš mora biti pristaš protialkoholnega gibanja, kajti dan za dnem ima priliko opazovati, da je ravno alkoholizem tista rak-rana na telesu našega naroda, ki ga najbolj ogroža v njegovem obstoju. O tem se sicer toliko piše in govori, da je postal ta izraz že nekaka fraza, pri kateri mnogi prav nič ne mislijo. Dejstvo pa je, da je poleg brezsrčnega kapitalizma naš največji sovražnik — alkoholizem.

Zato z veseljem pozdravljamo krepki razvoj protialkoholnega boja, pozdravljamo smotreno delo, ki stremi za zboljšanjem naših gospodarskih razmer, za racionalno uporabo grozdja in sadja, ki tvori važen kos našega narodno-gospodarskega problema.

Priloge ali opreme za ohranitev brezalkoholnih pijač v sodih bodo najbrž že v kratkem razburjale duhove. Alkoholni kapital, ki ima največ interesa na tem, da se prodajajo pijače, ki ne gase žeje, temveč pivsko strast še bolj vzbujajo, bo gotovo — seveda indirektno po svojih strokovnjakih — začel s protiagitacijo. (Ob tej priliki omenimo, da je g. višji sadjarski nadzornik M. Humek, ki je tudi prisostoval poskusom g. Eggenbergerja, ki je prišel na povabilo »Svete vojske« iz Švice, izjavil, da pomenijo te priprave velik preobrat v uporabi grozdja in sadja ter bo iste z vsemi silami propagiral.)

Ze sedaj pozivamo naše čitatelje, naj se ne dajo begati s kakimi izmišljenimi novicami, temveč naj se takoj spočetka zanimajo za te priprave, o katerih bosta natančneje poročala »Prerod« in »Naša Bodočnost« (»Naša Bodočnost« stane za celo leto samo 3 dinarje in se naroča v Ljubljani, Poljanski nasip 10).

Protialkoholno gibanje ni naperjeno proti vinogradom, vinogradnikom in gostilničarjem, temveč stremi za umno uporabo sadja in grozdja, kar more in mora vsak pameten človek le pozdraviti. V Švici, kjer so te opreme najbolj razširjene, nasajajo nove vinograde, ker kakovost brezalkoholnih vin pridobiva vedno več odjemalcev. Koliko manj preprirov, pretepop ubojev bi bilo potem tudi v naši domovini!

Dopisi.

Tržič. Kruta roka tržiške liberalne buržuazije, strankarske zagrizenosti in sovraštva do vsega, kar je krščanskega, se je maščevala z vso svojo bestijalnostjo nad učiteljem in bivšim upraviteljem tukajšnje osnovne šole g. Vidrom s tem, da ga je predstavila iz Tržiča v hribe, ki so oddaljeni več ur od železnice. Tam so mu odkazali stanovanje, ki je komaj veliko za samca, ne pa za družino s petimi otroci. Dva njegova otroka sta že šoloobvezna in tako jima je zaprta pot do nadaljne izobrazbe. Kratkovidnost tržiških demokraskih gospodov je tako naivna, da misli, da bo s tem v Tržiču konec klerikalizma. V nas je trdno prepričan, da se bo ta kruta

brezsrčnost maščevala sama nad tistimi, ki danes povzročajo toliko gorja. Gospodu Vidru pa v zadoščenje kot prijatelju kršč. socialnega pokreta kličemo, da smo združeni z njim v trpljenju in da mu bo On, ki je gospodar veseljstva in naše usode, obilo poplačal, ker se za njega žrtvuje. Blagor jim, ki zavoljo Pravice preganjanje trpe, ker — — —!

Jesenice. V nedeljo, dne 19. julija se je vršil občni zbor tukajšnje Bratovska skladnice. Ker so se pa volitve skupščinskih delegatov vršile po starih pravilih, katera določijo 160 delegatov, po novih pravilih pa nam jih pripada samo 80, so socialni demokrati sklicali sestanek vseh organizacij, da bi to zadevo skupno uredili. Določili smo 80 mož za delegate, ostali pa naj bi bili kot namestniki. Naši organizaciji je pripadlo po proporciju 14 članov. Dalje je stavljal sodrug Jeram, da mora vsa ta zadeva iti sporazumno, kar smo mi vzeli na znanje. Ta sklep je v tozadevnem zapisniku zabeležen. Prišle so dopolnilne volitve dveh članov v načelstvo. Enega so vzeli sociji, drugega bivši komunisti. Mi smo se s tem strinjali, ker smo imeli v nadzorstvu in načelstvu zopet svoje zastopnike. O likvidaciji sporazuma še do danes ni bil nihče izmed nas obveščen. Naenkrat dobimo vabila za omenjeni občni zbor po novem pravilniku, na tovarniški deski smo pa brali, da se vrši sestanek skupščinskih delegatov. V svesti si, da bomo sestavljali na tem sestanku kandidatno listo, smo se sestanka udeležili. V odbor krajevnega načelstva je bilo voljenih 6 delegatov in 6 namestnikov, v krajevni nadzorstveni odbor 2 delegata in 2 namestnika in za glavno skupščino 9 delegatov. Mi smo takoj vedeli, da smo prevarani, ker so se ta čas marksisti združili. Predložili so svojo razredno listo, vse druge organizacije so pa izpustili. Mi smo jim dokazovali, da to ne odgovarja sklenjenemu dogovoru, dokler ta obstoja. Večina pa, ki pravi, da je demokratična, je šla preko tega in se obnašala prav po Pribičevičevih metodah. Prišel je dan omenjenega občnega zbora s predkonferenco. Mi smo ponovno zahtevali svoje zastopstvo. Večina je našo zahtevo odklonila. Ko smo prišli na volišče, smo mislili, da bodo vsaj pred podjetniškimi delegati skušali omiliti svoje neizmerno socialno sočustvovanje. A tudi tu so pokazali sodrugi, da računajo le z diktatom močnega nad slabjšim. Ker se sporazum ni dal doseči glede volitev, so člani kršč. socialističnih organizacij zapustili občni zbor ter zahtevali, da se stavi to na zapisnik. Pri tem smo bogatejši za eno izkušnjo, ker smo ponovno videli, da pri teh ljudeh tudi na besedo ne smemo nič več dati. Treba si je pa zapomniti samo to, da so ti ljudje vsega zmožni in da bodo potom njihovih social-komunističnih načel omalovaževali naše članstvo. Zato opozarjamo naše tovariše, da če se komu količkaj zdi kaj nepravilnega, posebno pa pri podpornem fondu, da to javi svojim delegatom ali pa načelstvu skupine. Eno pa povemo: dolžnost vaše večine je, da se pravilnik izboljša, da ne boste zopet kričali, da klerikalci nič ne delajo. Mi smo želeli sodelovati, ker smo dolžni in od delavstva tudi za to postavljeni. Vi pa tega nočete, ker si lastite na take stvari patent, ki je pa že dostikrat pokazal žalostno sliko. Na nepravilnosti, ki se bodo dogajale v takozvani instituciji, pa odgovarjajte tudi sami.

Jesenice. Naše delavstvo, katere mu se odteguje že 2 odst. davek na ročno delo, ki znaša s prebitki vred okroglo 3½ odst., je dobilo zopet nov davčni predpis dohodnine za l. 1924 v znesku 300 do 2000 Din. Na ta način bi plačalo tovarniško delavstvo na enkrat trojni davek: 1. dohodnino za l. 1923; 2. 2 odst. davek na ročno delo; 3. dohodnino za l. 1924. To je absolutno nemogoče, ker na ta način delavstvu ne preostaja dovolj zaslužka za vsakdanjo prehrano. Vsled te-

ga je poslanec jeseniškega okraja Dušan Srnec stavljal na finančnega ministra vprašanje, če je voljan jeseniškemu delavstvu odpisati in iztirjevanje dohodnine za l. 1923 in 1924 takoj ustaviti.

Zabukovec. Dne 17. jun. so imeli soc. demokrati svoj shod, za katerega so cel teden bobnali ljudi skupaj in jih je bilo z našim poročevalcem vred 24. Med drugim je govoril tudi g. nadpaznik Tratar in je hvalil razne soc. demokratske Kristane in druge, da so le ti priborili 8 urni delovni čas in vse, kar imamo. Temu bahačastemu Tratarju povemo samo to, da Etbin Kristan ni v Sloveniji revnemu delavstvu nič koristnega zapustil. Samo sam sebi je na pičke napravil bogato službo z mastno plačo. Kako pa? Etbin je uvidel, da z njegovo politiko ne gre in da ga bo vse zapustilo. Šel je in prosil g. Pašiča, da naj njemu da službo, katera mu je že toliko časa dišala. Ravno tako je g. Tratar v Zabukovci poklekaval pred orjunsko liberalno uradništvu, da mu dajo, kar on želi. Prišel je kot čil in zdrav za popolnoma nepotrebnega paznika z neko plačo, katero drugi ne dobivajo, čeravno več koristijo kot on! Mi ga samo vprašamo, kje je njegov socializem? Soc. demokratični voditelji se zelo jezijo, zakaj ljudje bolj ne obiskujejo gostilno Cocej?! Naj bo vsem odkrito povedano, da tja, kjer se udriha čez naše krščansko prepričanje, mi ne gremo in ker dobro vemo, na kakšen način je gospodar te gostilne zapustil službo pri državnem premogovniku. — Rudar.

Krekova mladina.

VABILO

na

IV. DELAVSKI MLADINSKI ZBOR

»Krekove mladine« v Ljubljani,

ki se vrši v nedeljo, dne 2. avgusta 1925 ob 9. uri dopoldne v Rokodelskem domu v Ljubljani.

Spored:

1. Otvoritev in pozdrav.
2. Naloge »Krekove mladine«; referira Jože Gostinčar.
3. Krekova socialna šola; referira dr. Andrej Gosar.
4. »Krekova mladina« in strokovne organizacije; referira Ivan Gajšek.
5. Delavski tisk; ref. France Žužek.

Občni zbor.

1. Poročilo osrednjega odbora.
 2. Poročilo referenta za izdelavo novega poslovnika.
 3. Poročilo referenta za podružnice.
 4. Poročilo nadzorstva.
 5. Volitev novega osrednjega odbora, nadzorstva in rabsodišča.
 6. Slučajnosti.
 7. Poučni izlet in prijateljski sestanek na vrtu Rokodelskega doma.
- Vsaka podružnica je obvezna poslati na mladinski zbor svoje delegate. Člane bližnjih podružnic in prijatelje naše mladine vabimo k obilni udeležbi.

Osrednji odbor.

Polovično vožnjo za vse udeležence IV. mladinskega zbora Krekove mladine v Ljubljani je dovolila Direkcija drž. železnic v Ljubljani s sledečim dopisom: Štev. 69.673—VI. dne 17. julija 1925. Na vlogo štev. 145—25 z dne 4. t. m. se dovoljuje polovična vozna cena članom Vašega društva, ki se udeležijo mladinskega kongresa, ki se bode vršil 1.—3. avgusta t. l. v Ljubljani. Udeleženci kupijo pri vstopnih postajah cele enosmerne na obratni strani z vlačnim postajnim dnevnim žigom žigosane

IVAN JAX IN SIN, Ljubljana, Gosposvetska c. št.

Najboljši šivalni in pletilni stroji. Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867. Vezenje poučje brezplačno. Posamezni deli koles in šivalnih strojev. 10 letna garancija. Pisalne stroje Adler in Urania. Kolesa iz prvih tovarn: Dürkopp, Styria, Waffnerad, Kayser.

karte, ki veljajo v zvezi s potrdilom o udeležbi na prireditvi tudi za povratek. Popust velja od 29. jul. do 4. avgusta t. l. Direktor dr. Gorko l. r. — Pojasnilo: Ko udeleženci kupijo vozne karte do Ljubljane, naj opozore postajnega uradnika, da se peljejo na mladinski kongres v Ljubljano in zahtevajo žigosanje kart. Take se na postaji v Ljubljani ne smejo oddati, ker veljajo za nazaj s potrdilom, ki se izda na mladinskem zboru.

Iz centrale. Zborovanje občni zbor dne 2. avgusta se vrši v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ulica 12. Vsi udeleženci se vračajo z večernimi vlaki domov. Obed se bo dobil v kleti I. delavskega konzumnega društva odnosno v Rokodelskem domu. Ravnateljstvo držav. železnic v Ljubljani nam je na ponovno intervencijo dalo zagotovilo, da nam bo dalo sigurno polovično vožnjo in pričakujemo odloka v nekaj dneh. Da ne bo kakih pomot, še enkrat ponavljamo: udeleženci naj kupijo karto do Ljubljane. Na vstopni postaji naj opomnijo postajnega uradnika, da zahtevajo žigosane karte, katere pa v Ljubljani na kolodvoru ne smejo oddati, ker veljajo za nazaj. Vsaka podružnica naj skliče zadnji teden sestanek, na katerem naj se na podlagi naših okrožnic in dopisov v »Pravici« razloži namen in važnost našega mladinskega zbora v Ljubljani. — Odbor.

Na I. rednem občnem zboru Krekove mladine Ljubljana je bil izvoljen novi odbor: Predsednik Peterlin Srečko, podpredsednik Avgust Hraštar, tajnik Savenc Franc, taj. nam. Berce Valentin, blagajnik Ivan Pišek, blag. nam. Vilfan Franc; odborniki Remžgar Maks, Vrhovec Jože, Vodišek Valentin. Novi odbor je živahno prijel za delo v organizaciji.

Krekova mladina Ljubljana sprejema nove člane in članice, ki bi imeli veselje do dramatike. Sprejemajo se pa tudi še neizvežbane moči, ker misli društvo prirediti še pred sezono dramatično šolo. Vpis članov in članice je vsaki dan od 8—9 zvečer do 16. avgusta v prostorih Krekove mladine, Stari trg 2—I. — Predsednik.

Griže pri Celju. V nedeljo, dne 26. t. m. gostuje v drugi tukaj Krekova mladina iz Celja z veseloigro »Babilon« ob pol 4. uri popoldne. Vabljeni prijatelji od blizu in daleč, ker je čisti dobiček namenjen naši skupini rudarjev v Grižah.

Razno.

Voditelj krščanskih delavskih organizacij v Nemčiji — častni doktor. Univerza v Bonnu je imenovala voditelja krščanskih delavskih organizacij v Nemčiji, Stegerwalda, za častnega doktorja. Stegerwald je po poklicu mizarjski mojster.

Nesreča pri vojaških vajah. Pri vojaških vajah v miloviški okolici na Češkem je eksplodirala granata in ranila 1 častnika in 4 vojake, med temi enega težko.

Veja ga je umorila. Na nenavaden način se je ponesrečil v Weidinganu 15 letni vajenec Fritz Fischer. Splezal je na smreko. Ko je skočil z drevesa, se mu je zarinila na tleh ležeča veja s tako silo v prsi, da mu je prodrila pljuča. Poklicani zdravnik je mogel ugotoviti samo še smrt.

Somišljeniki posečajte gostilno Osrednje vinarske zadruge Kongresni trg 2 (Konzumska klet)